

Statens folkhälsoinstituts författningssamling

Ansvarig utgivare: Gunnar Ågren
ISSN 1651-8624

Statens folkhälsoinstituts föreskrifter om kassaregister

Beslutade den 26 juni 2003

Med stöd av 5 § punkt 6 alkoholförordningen (1994:2046 senast ändrad genom 2001:415) meddelar Statens folkhälsoinstitut följande föreskrifter¹.

FHIFS

2003:2

Utkom från
trycket den
30 juni 2003

1 § I dessa föreskrifter avses med:

1. **Kassaregister:** samlingsnamn för kassaapparater och kassasystem.
2. **Löpnummer:** en obruten nummerserie som löper stigande.
3. **Kontrollremsa:** dokumentation av den löpande registreringen i kassaregistret i pappersform.
4. **Journalminne:** dokumentation av den löpande registreringen i kassaregistret i elektronisk form.
5. **Varuslag:** varor enligt den indelning som används i restaurangrapporten² samt övriga varor/varugrupper.
6. **Z-utslag:** sammanställning i rapportform av de registreringar som skett efter förra Z-utslaget. Z-utslag nollställer kassaregistret.
7. **X-utslag:** sammanställning i rapportform av de registreringar som skett efter förra Z-utslaget. X-utslag nollställer inte kassaregistret.

2 § Ett kassaregister skall:

1. För varje inslag registrera aktuellt år, datum och klockslag, löpnummer för inslaget samt identitet på varje enskild kassaapparat. Uppgifterna skall inte gå att ändra utan att detta registreras på kontrollremsan eller i journalminnet.
2. Registrera försäljningsbeloppet med moms specificerad och med angivande av varuslag, övningsinslag och nollinslag, rättelser och krediteringar samt betalningssätt.

---

¹ Anmälan har gjorts enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 98/34/EG av den 22 juni 1998 om ett informationsförfarande beträffande tekniska standarder och föreskrifter och beträffande föreskrifter för informationssamhällets tjänster (EGT L 204, 21.7.1998, s. 37, Celex 398L0034), ändrat genom Europaparlamentets och rådets direktiv 98/48/EG (EGT L 217, 5.8.1998, s. 18, Celex 398L0048)

² FHIFS 2003:3

FHIFS 2003:2

3. Kunna ge Z-utslag och X-utslag samt kontrollremsa eller utskrift från journalminnet som innehåller uppgifter enligt punkterna 1-2. Dessutom skall för Z-utslag anges löpnummer.
4. Kunna visa kassaregistrets totala ackumulerade försäljningssumma (Grand Total) som inte skall gå att nollställa.

3 § Statens folkhälsoinstitut kan medge undantag (dispens) från dessa föreskrifter.

Dessa föreskrifter träder i kraft den 1 juli 2003.

Gunnar Ågren

Susanna Fromhold

Statens folkhälsoinstitut, 103 52 Stockholm

Telefon 08-566 135 00, fax 08-566 135 05, e-post: info@fhi.se, internet: www.fhi.se

Prenumeration och separatexemplar:

Fritzes kundservice, 106 47 Stockholm, Telefon 08-690 91 90, orderfax 08-690 91 91

E-post: order.fritzes@liber.se, internet: www.fritzes.se

Tryck: ElandersGotab Stockholm 2003

8 kap 5 a § (ikraftträdande den 1 juli 2003)

Den som har tillstånd för servering av spritdrycker, vin eller starköl till allmänheten eller stadigvarande tillstånd för servering i slutet sällskap är skyldig att registrera all försäljning i kassaregister och att vid varje försäljning ta fram och erbjuda kunden ett av registret framställt kvitto. Tillståndsmyndigheten får medge undantag för servering inom ideella föreningar eller liknande slutna sällskap.

Kassaregister skall på ett tillförlitligt sätt visa alla transaktioner som gjorts. Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om kassaregister.

LAG (2001:414)

Kommentarer

Allmänt

Bakgrunden till bestämmelsen är i korthet följande:

I Branschsaneringsutredningens huvudbetänkande¹ konstaterades bl.a. att det inte sällan noterats att man inom vissa branscher underlåtit att registrera all försäljning i ett kassaregister eller att kassaregistret inte använts. Ett generellt problem ansågs därför vara att all försäljning inte redovisades. Mot bakgrund av detta förslog utredningen att det i all kontanthandel² införs krav på registrering av all försäljning i typgodkända kassaregister samt en skyldighet att lämna kunderna kvitto som har framställts av kassaregistret. Utredningen föreslog därför att en ny paragraf om skyldigheten att använda ett godkänt kassaregister borde tas in i bokföringslagen.

Regeringen, fullföljde inte utredningens breda anslag avseende hela kontanthandeln utan inriktade sig enbart på restaurangbranschen. Man ansåg det befogat att uppställa ett formellt krav på att alla transaktioner skall registreras i ett kassaregister.

Vidare ansåg regeringen att Branschsaneringsutredningens intentioner om ”typgodkända” kassaregister är vällovliga men menade att det för närvarande inte är lämpligt att gå längre än att i lagtexten uppställa kravet på att kassaregister på ”ett tillförlitligt sätt” skall utvisa alla transaktioner som gjorts³. Riksdagen godkände regeringens förslag.

Den nya bestämmelsen kan ses som ett steg på vägen att undanröja de olägenheter som Branschsaneringsutredningen fokuserade på och ger skattemyndigheterna ytterligare ett verktyg i deras kontrollverksamhet.

Första stycket

Vilka omfattas av den nya bestämmelsen?

Från och med den 1 juli 2003 gäller, enligt 8 kap. 5 a § alkohollagen (1994:1738 ändrad genom 2001:414), att den som har serveringstillstånd skall registrera all försäljning i ett kassaregister.

---

¹ SOU 1997:111, Branschsanering och andra metoder mot ekobrott, Huvudbetänkande av Branschsaneringsutredningen, sid. 191-200

² De branscher där försäljning av varor och tjänster till konsumenter sker mot kontant betalning, t.ex. restaurang-, bygg-, frisör-, städ-, samt torghandel.

³ Proposition 2000/01:97, Vissa ändringar i alkohollagen, sid. 62

Underförstått åläggs alla tillståndshavare, som omfattas av bestämmelsen, att från och med den 1 juli 2003 ha ett kassaregister.

Undantagna i bestämmelsen är innehavare av tillfälliga tillstånd avseende servering i slutet sällskap.

Kommunens möjlighet att lämna dispens

Tillståndsmyndigheten, dvs. kommunen, kan i vissa fall medge undantag (dispens) från kravet på kassaregister. När det gäller slutna sällskap bör dispens inte meddelas för sådana som driver en restaurangliknande verksamhet.⁴ Enligt Statens folkhälsoinstituts uppfattning bör tillståndsmyndigheten inta ett restriktivt förhållningssätt vid prövningen av ansökan om dispens. Dispens bör således endast komma i fråga för ideella föreningar eller liknande slutna sällskap och där serveringsverksamheten har en begränsad omfattning. Ett beslut om dispens enligt aktuell bestämmelse medför samtidigt dispens från kravet att lämna statistiska uppgifter (restaurangrapport) enligt de föreskrifter Statens folkhälsoinstitut har meddelat.⁵

Statens folkhälsoinstitut vill i sammanhanget fästa uppmärksamhet vid bestämmelsen i 7 kap. 22 § alkohollagen. En kopia av beslutet om dispens skall således sändas till bl.a. Statens folkhälsoinstitut.

Sammanfattande bild:

Serveringstillstånd	<i>Stadigvarande</i>	<i>Tillfälligt</i>
<i>Allmänheten</i>	Bestämmelsen gäller	Bestämmelsen gäller
<i>Slutet sällskap</i>	Bestämmelsen gäller men kommunen kan med stöd av lagen meddela dispens i vissa fall	Bestämmelsen gäller inte

När skall kvitto lämnas?

Allmänt

Från och med den 1 juli 2003 gäller att den som meddelats serveringstillstånd är skyldig att registrera all försäljning i kassaregister och vid varje försäljning erbjuda kunden ett av registret framställt kvitto. Enligt Statens folkhälsoinstituts uppfattning kan den som omfattas av bestämmelsen inte underlåta att ta fram ett kvitto ens när en kund säger att denne inte vill ha ett kvitto.

Syftet att införa en regel om att erbjuda kunden ett kassakvitto torde vara att det kommer att bli svårare att underlåta registrering i kassaregistret. Kunder som vet att de skall få ett kvitto kommer att uppmärksamma när de inte får det. På detta sätt kommer konsumenterna att fungera som draghjälp i strävandena att all försäljning skall stämpas in.⁶ Samma tankegångar framfördes av Alkoholutredningen som bl.a. ansåg att detta kan ”medverka till skärpta rutiner i kassahanteringen”.⁷

⁴ Prop. 2000/01:97, Vissa ändringar i alkohollagen, sid. 61

⁵ FHIFS 2003:3

⁶ SOU 1997:111, Branschsanering och andra metoder mot ekobrott, Huvudbetänkande av Branschsaneringsutredningen, sid. 193-194.

⁷ SOU 2000:59, Bestämmelser om alkoholdrycker, Betänkande av Alkoholutredningen, sid. 133

Branschstandard

Många företag har intäkter även från försäljning som inte omedelbart hänför sig till serveringen av mat och dryck och där kravet att erbjuda kunden ett kvitto inte upplevs lika naturligt.

Enligt förarbetena till bestämmelsen skall med uttrycket *all försäljning* avses försäljning av mat och dryck samt ersättning för andra varor och tjänster som tillhandahålls av tillståndshavaren.⁸

Tillämpad branschstandard⁹ innebär t.ex. att särskilt kvitto inte lämnas för hotellfrukost (i de fall frukosten ingår i rumspriset) eller för personalmat. Kvitto förekommer inte heller vid roulette och casinospel eller vid övriga rörelseintäkter, t.ex. hyresintäkter från reklam- eller spelplatser, intäkter från eget eller tillsammans med annan drivet spel, avbokningsavgifter och växlingsvinster. Försäljning via automat är också en sådan situation när kvitto inte lämnas.

Flera verksamhetsgrenar i samma företag

Om företaget har flera verksamhetsgrenar torde bestämmelsen endast ta sikte på den verksamhet som serveringstillståndet omfattar, jämför anvisningarna till Statens folkhälsoinstituts föreskrifter om statistiska uppgifter avseende servering av spritdrycker, vin och starköl.¹⁰

Olika betalningssätt

Kundens sätt att betala skiljer sig åt genom att vissa betalar kontant eller med kontokort medan andra får kredit eller betalar mot faktura. Betalningssättet i sig påverkar dock inte skyldigheten att registrera försäljningen i ett kassaregister eller att erbjuda kunden ett kvitto.

---

⁸ Prop. 2000/01:97, Vissa ändringar i alkohollagen, sid. 88

⁹ Se Branschkontoplanen HR 97

¹⁰ FHIFS 2003:3

Hur bör ett kvitto bör vara utformat?

Bestämmelsen reglerar inte hur ett kvitto skall vara utformat och Statens folkhälsoinstitut har inte heller bemyndigats att föreskriva om detta. Enligt Statens folkhälsoinstituts uppfattning är det dock rimligt att minst följande uppgifter finns med på ett kvitto:

- Tillståndshavarens namn
- Organisationsnummer
- Aktuellt år, datum och klockslag
- Löpnummer för försäljningen
- Identitet på varje enskild kassaapparat
- Försäljningsbeloppet med moms specificerad
- Varuslag (med detta avses enligt föreskrifterna om kassaregister varor enligt den indelning som används i restaurangrapporten¹¹ samt övriga varor/varugrupper)
- Betalningssätt

Andra stycket

Allmänt

Statens folkhälsoinstitut har med stöd av 5 § punkt 6 alkoholförordningen (1994:2046 ändrad genom 2001:415) utfärdat en föreskrift som konkretiserar kravet att ett kassaregister på ett tillförlitligt sätt visar alla transaktioner.¹² Begreppet transaktion har definierats utifrån kontroll- och tillförlitlighetsaspekten. Detta innebär att kassaregistret skall registrera samtliga moment som innebär att dess knappar på ett eller annat sätt används. Det skall således inte gå att ändra inslagna uppgifter utan att det registreras. Detta innebär att förutom försäljningsbeloppet skall övningsinslag, rättelser och krediteringar m.m. framgå av kontrollremsa eller journalminne.

Statens folkhälsoinstituts möjlighet att lämna dispens

Statens folkhälsoinstitut kan medge undantag (dispens) från kraven i föreskrifterna. Dispens kan således inte komma ifråga för annat än de krav som ställs i *föreskrifterna*. Statens folkhälsoinstitut kan därför inte meddela dispens från de krav som följer av 8 kap. 5 a § 1 st. alkohollagen, dvs. att ha ett kassaregister, att all försäljning skall registreras och att kunden skall erbjudas ett kvitto.

Statens folkhälsoinstitut möjlighet att lämna dispens torde endast kunna komma ifråga i undantagsfall, dvs. beträffande någon enstaka detalj i 2 § 1- 4 p i föreskrifterna, och för en begränsad tid.

Ansökan om dispens skall göras skriftligt. Av ansökan skall framgå vilken del av föreskrifterna som begäran om dispens avser samt motivering till detta. Sådan ansökan skall ställas till Statens folkhälsoinstitut men lämnas in till tillståndsmyndigheten (kommunen) som vidarebefordrar ärendet med ett eget yttrande.

Statens folkhälsoinstitut kommer att meddela sökanden om sitt beslut samt skicka en kopia av beslutet till tillståndsmyndigheten.

---

¹¹ FHIFS 2003:3

¹² FHIFS 2003:2

Övrigt

Nya tillståndshavare

Med hänsyn till den nya bestämmelsen i 8 kap. 5 a § alkohollagen samt föreskrifterna om kassaregister bör vid en ansökan om serveringstillstånd av ansökan framgå att sökanden har ett tillförlitligt kassaregister. Tillstånd bör ej lämnas om det inte finns något tillförlitligt kassaregister (7 kap. 7 § alkohollagen).

Bokföringslagen (1999:1078)

Alkohollagen innehåller inga bestämmelser om räkenskapsinformation och arkivering. Sådana bestämmelser finns i bokföringslagen.

Bokföringslagen är en ramlag och lagens bestämmelser fylls ut av kompletterande normgivning från Bokföringsnämnden (BFN). I bokföringslagen finns ett flertal bestämmelser som har betydelse för företag som säljer kontant och som använder sig av kassaregister. Bokföringslagens bestämmelser innebär bl.a. att alla affärshändelser skall bokföras, att det skall finnas ett underlag för bokföringsposterna och att detta underlag – räkenskapsinformationen – skall arkiveras. Räkenskapsinformation är bland annat verifikationer eller andra handlingar t ex kontrollremsa eller utskrift från journalminne. Räkenskapsinformation skall bevaras fram till och med det tionde året efter utgången av det kalenderår då räkenskaperna avslutades.

Bokföringsnämnden har utfärdat allmänna råd och rekommendationer om räkenskapsinformation och dess arkivering se bl. a. BFNAR 2000:5 och BFN R 2. Mer information återfinns på Bokföringsnämndens hemsida www.bfn.se under rubriken Redovisningsnormer.